

ATA

F 1112/54

Fynden dep. 16/9

Till Gotlands Fornsal,
V i s b y .

Riksantikvarieämbetet får härmed meddela, att ämbetet vid föredragning den 24 juni 1954 beslutit, att fynden från den av landsantikvarie Greta Arwidsson undersökta skelettgravnen på Västerbys 1^l, Hall socken, Gotland, skola tillföras Gotlands Fornsal.

Fynden utgöras av:

Två skelett, 1 grönstensyxa, 11 bearbetade vildsvinsbetar, varav 5 med räfflor på baksidan och alla genomborrade av ett eller två hål vid rot och spets, 1 fragment av benharpun, 3 porösa bildningar av ben, 2 djurben, ett 50-tal krukskärvor, varav flera ornerade samt diverse fiskben, 1 nackparti av grönstensyxa och 2 avslag av flinta.

Fynden komma att översändas senare. Stockholm den 10 augusti 1954.

För Riksantikvarien:

K.A. Gustawsson

Erik B. Lundberg

A.T.A.

Dnr 1112/54

P.M. rörande anhållan från Gotlands Fornsal att erhålla fynden från en skelettgrav på Västerbys 1^l, Hall sn, Gotland.

Vid Västerbys 1^l påträffades 1948 en skelettgrav, som undersöktes av landsantikvarien Greta Arvidsson på hösten 1949. Graven var nedgrävd i en strandvall, bestående av rätt fin kalkstensklapper med ett tunt, täckande mylllager. I graven anträffades två skelett (med största sannolikhet av en manlig och en kvinnlig individ), vilka begravts samtidigt i utsträckt ryggläge i ungefär VNV - OSO riktning med kranienierna i gravens västligaste del. I samband med gravundersökningen påträffades över gravens östligaste, vid undersökningens början helt orörda del samt i gravgropen spår av ett avfallslager av en stenåldersboplats, vari gravgropen grävts ned.

Fynden består av följande föremål:

ur graven: 1 grönstensyx, 11 bearbetade vildsvinsbetar, varav 5 med räfflor på baksidan och alla genomborrade av ett eller två hål vid rot och spets;

ur boplatslagret: 1 fragment av benharpun, 3 porösa bildningar av ben, 2 djurben, ett 50-tal krukskärvor, varav flera ornerade samt diverse fiskben;

ur boplatslagret på åkern: 1 nackparti av grönstensyx och 2 avslag av flinta.

De här gjorda fynden härrör från andra hälften av mellaneneolitisk tid. Då jag icke anser fynden vara omistliga för SHM, har jag intet att erinra emot Gotlands Fornsals anhållan.

Stockholm den 12 mars 1954.

Arvidsson
11

Gotlands Fornsals anhållan till SHM.

Stockholm 31.3.1954 *Wiggen*

ATA

1112/54

Avskrift.
Dnr 1109-1114/54

GOTLANDS FORNSAL
VISBY

Statens Historiska Museum
Sti. o. Prä. avdeln.
föredr. för museidirektören
den 12/3 1954
Beslut: Till F. för fyndf.
med tillstyrkan

F.
Till M för yttrande för
fyndfördelning 2/3 1954

F
FÖREDRAGEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 19/2 1954
BESLUT: Till de för
yttrande
2 kurtkopier 2. la
d. d. Arwidsson

Till Riksantikvarieämbetet.

Undertecknad får härmed insända rapporter över nedan-
nämnda undersökningar jämte fynd och fotografier.

Fynden från Gullgårda i Rone, Ansarve i Tofta, Väster-
bys i Hall och Källunge kyrkogård skulle i viktiga avseenden
komplettera samlingarna i Gotlands Fornsal, varför jag här-
med anhåller om Riksantikvariens medgivande för Fornsalen
att få förvärva dem. Visby den 29/1 1954.

Vördsamt

Greta Arwidsson

Rapport över

grav 1/50, 1/51, Gullgårda 1², Rone sn, Gotland,
hårdgrop 1/53 och skeppssättning, Ansarve 1⁴¹ A, Tofta sn, Go.,
stenåldersgravar, Västerbys 1¹ B, Hall sn, Go.,
grav 1/50, kyrkogården, Källunge sn, Go.

Planerna samt foto för grav 1/50, Gullgårda 1² sändes
separat.

Rätt avskrivet; betygar
å tjänstens vägnar:
Ekluse

GOTLANDS FORNSAL
VISBY

*ref. för från land
Bopol. reg.*

A.T.A.

VITTERHETS-AKADEMIEN
Dnr. Ank.
001112 -2 FEB 1954
RIKSANT. ÄMBETET
STATENS HIST. MUSEUM

*fynden återlämnade
15.9.54.
skelettdelarna
kvar för
sejvall*

Gotland,
Hall sn
Västerbys 1 B

F.
Till M för yttrande för
fyndfördelning 2/3 1954

Statens Historiska Museum
Stenåldersgrävning
avdeln.
företr. för museidirektören
den 12/3 1954

Stenåldersgrävning

F fyndfördelning
FÖRETAGEN FÖR
RIKSANTIKVAREN
DEN 19/2 1954
RESULTAT: *Fynden överlämnas till
Gotlands fornsal*

F
FÖRETAGEN FÖR
RIKSANTIKVAREN
DEN 19/2 1954
RESULTAT: *fynden
2 krukstycken &
ca 4 benstycken*

Beslut: Efter anmälan av trafikbilägare Bertil Friberg, Medebys, Hall,
on. *Stenåldersgrävning*

K a p p e l s h a m n, undersökte undertecknad den 21 - 23 sept.
1
1949 på Västerbys 1 en skelettgrav, som hösten 1948 påträffats av
Friberg vid plöjning av åker strax V om den kalkstensklint, vars
nordligaste del benämnes Jänklint. Se undertecknads skrivelse till
Riksantikvarieämbetet 6/12 1948.

I Jänklint finnes en väl utbildad grotta, i vilken sannolikt
förekommer kulturlager; enstaka krukskärvor äro tillvaratagna här
enligt uppgift bl. a. av fil. lic. Bengt Pettersson, Visby. På höj-
den av klinten finnes dessutom S om grottan några rösen. Se ekon.
kartbl. Nors. Den tidigare kända, äldre stenåldersboplatsen "på
Norbys i Hall" ligger omkring 1,5 km S om den 1949 fastställda grav-
platsen från gånggriftstid.

Graven var nedgrävd i en strandvall, som bestod av rätt fin
kalkstensklapper med ett tunt, täckande myllager.

En ornerad krukskärva, en fiskkota och några bensplitter hit-
tades i "kulturlagret" över gravens östligaste, vid undersökning-
ens början helt orörda del. Se nedan angående spår av kulturlager
i gravgropen.

Spår av boplatsavlagring i den plöjda åkers yta kunde i övrigt
ej iakttagas. Endast ett djurben funnet i provschakt N om graven
samt i nedannämnda gravgrop C några bensplitter och kol. Utom

några prov, som togos intill själva gravgropen, har jag vid ett senare besök på platsen samma höst tagit 6 prov för fosfatanalys Ö om graven (A - F) på situationsplanen.

Som höjdfix för undersökningen användes råstenen, som finnes inritad på situationsplanen, och avlästes till 184 cm.

Graven visade sig innehålla två skelett, med största säkerhet av en manlig och en kvinnlig individ, vilka begravts samtidigt. Gravgropens ursprungliga begränsning var absolut omöjlig att spåra i strandvallsmaterialet. Dess djup var nu synnerligen ringa, kraniera, som båda blivit skadade vid plöjningen, lågo endast 20 cm under markytan medan tåbenen lågo på ett djup av 30 och lårbenens proximala delar på 35 - 40 cm.

Båda skeletten lågo i utsträckt ryggläge i ungefär VNV - OSO riktning, kraniera i gravens västligaste del.

Skelett I (= det kraftigast byggda, sannoligt manliga) låg med vänster arm och skuldra liksom uppressad mot gravgropens kant. Underkäken syntes ligga i orört läge, varför man trots detta kraniums ofullständighet kan våga antaga , att ansiktet varit vänt mot S.

Ett stort antal bitar av detta kranium tillvaratagna av Bertil Friberg vid plöjningen och av honom nedlagda igen i närheten av den orörda underkäken.

Den högra armens fingerben lågo över vänster höftben på skelett II, den vänstra armens handlovs- och fingerben lågo under skelettets vänstra bäcken och lårbenshals. Gravgåvor, som säkert tillhört denna individ äro 4 genomborrade vildsvinsbetar, som burits som halssmycke och anträffades två och två tillsammans intill vardera nyckelbenet. En av dessa (nr 11) har några dåligt gjorda räfflor på baksidan. Sannolikt kan också stenyxan räknas hit; dess skaft bör ha legat över höger överarm och axel och yxan måste allt-

Skelett I (forts.).

så i varje fall ha placerats här först sedan denna kropp nedlagts i graven.

Skelett II (= det klenare byggda, sannolikt kvinnliga) låg med kraniet vridet åt N och ansiktet alltså vänt mot individ I. Armarna voro sträckta efter bälens sidor och händerna vilade intill varandra över bäckenet. Som gravgåvor fanns intill detta skelett 7 genomborrade vildsvinsbetar, vilka lågo i ursprungligt läge omkring halskotorna och tydligen bildat en åtsittande, kraglikande halsprydnad. På framsidan av kotpelaren lågo 3 betar (med den vackraste emaljsidan uppåt) och på undersidan av halskotorna 4 (med motsvarande emaljsida nedåt). Se foto. Baksidan (den mot halsen liggande sidan) av 3 (nr 3 - 5) av dessa betar voro ornerade med inslipade breda skåror tvärs över föremålet, på nr 7 otydligare dylika skåror.

Över den 5te ländkotan, räknat nedifrån låg en ofullständig harpunspets av ben. Detta föremål låg emellertid 2 cm ovanför kotan på ett par små stenar. Det är sålunda ej helt säkert att denna harpunspets skall räknas till gravgodset. Den kan också tänkas tillhöra det boplatslager, vari gravgropen grävts ned. Närmast till ett sådant avfallslager på en boplats skulle jag också vilja hänföra ett antal krukskärvor. och djurben, som anträffades spridda i graven såväl över som under människobenen och intill dem. 4 krukskärvor hittades bland tåbenen till skelett I - II (3 äro inritade på planen) och en d:o omedelbart under höger armbåge på skelett II. En kota av större däggdjur låg intill hälbenet på skelettets I vänstra fot (inritad på planen) och intill samma skeletts fötter anträffades ett flertal

kotor och fenstrålar av fisk. Då dessa delvis syntes bilda en sammanhängande del av ett fiskskelett står emellertid möjligheten öppen att det här rör sig om födoämnen, nedlagda som gravgåvor.

Slutligen lågo två till människoskelettet ej hörande ben intill knäna på skelett II; ett långt ben mellan knäna och ett av ovanligt utseende strax N om vänster knä (båda inritade på planen). Invid bäckenet och över nedersta delen av svanskotan på skelett II hittades 3 benlikande konglomerat.

Över nedre extremiteterna på skelett II hade " kulturlagret " en tjocklek av 14 cm (127 - 141).

Som spår av ett sannolikt boplatslager i gravgropen torde också böra räknas den fläckvisa förekomsten av mycket små kalkstenssplitter, möjligen utgörande av eld sprängda stenar.

Fyndförteckning:

ur graven:

- ✓ 1 grönstensyx
- ✓ 11 bearbetade vildsvinsbetar, varav 5 med räfflor på baksidan (nr 4,5,6 samt 7 och 11) och alla genomborrade av ett eller två hål vid rot och spets.

Vildsvinsbetarna 1, 4, 5 var trasiga vid uppställningen och ha förmodligen gått sönder vid nedpackning och hitsändning.

ur boplatslagret i gravgropen:

L. G. d.

- ✓ 1 fragment av benharpun ✓
- ✓ 3 porösa bildningar av ben (?)
- ✓ 2 djurben

lagade på S.H.M.s konserveringsamt
L. G. d.

- ✓ 50-tal krukskärvor, varav flera ornerade div. fiskben

8 krukskärvor i ett paket
2 9 " " " "
6 " " " "
2 3 " " " "
4 " " " "

Fyndförteckning (forts.).

ur boplatslagret på åkern:

- 1 nackparti av grönstenssyxa 4
- 2 avslag av flinta 4

Prov för fosfatanalys:

- 8 påsar

Fotografier:

- ✓ 10 negativ 9 x 12 } i bildark.
- ✓ 1 " 13 x 18 } i bildark.
- ✓ 6 kopior 9 x 12 } i bildark.
- ✓ 1 " 13 x 18 } 1/3-54 S. 2
- ✓ 3 negativ 6 x 6 } i bildark.
- ✓ 3 kopior 9 x 9 } i bildark.

Ritningar:

- ✓ 1 situationsplan i skala 1:500
 - ✓ 1 gravplan i skala 1:5
- 1/3-54 S. 2*

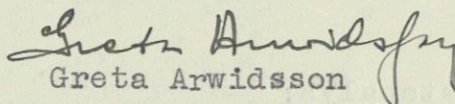
.....

Vid utfrågning av ortsbefolkningen fick jag veta, att området odlats för omkring 50 år sedan och att där tidigare funnits tät lövskog med stora askar m.m. Delar av denna vegetation i kanten av myrområdet V om fyndplatsen finnes ännu kvar både NV och S och SSV om åkern.

Bertil Friberg angav att han vid potatisupptagning 1948 hittat

också ett överarmsben (?) i närheten av denna senare funna
graven, vilket ben dock inte kunde återfinnas. Det utgör tills-
vidare den enda antydan om ytterligare markgravar på denna plats.

Visby den 16 jan. 1954

Greta Arwidsson